

SIKSAKKI

kuvataidekoulun tekstiiliopettajien täydennyskoulutus ja vertaisoppiminen

LOHJANSEUDUN, VIHDIRIN JA HELSINGIN KUVATAIDOKOULUN
YHTEISHANKE LUKUVUONNA 2011-2012

Sisällys

Saatteeksi	2
Koulutuspäivä Espoon kuvataidekoulussa	3
Serivärin koulutus	7
Vierailu Suomen Kansallisoopperan puvustamoon ja lavastamoon	9
Kaavoitusoppia	11
Näyttelyretki Kui? - IX Tekstiilitaiteen triennaali Wäinö Aaltosen museossa Turussa	13
Osallistuminen Iloa Iholle –näyttelyyn Lahden Muotohuoltamolla	14
Tekstiilitaiteen opetus Helsingin kuvataidekoulussa / Mirka Kastinen	15
Tekstiilitaiteen opetus Vihdirin kuvataidekoulussa / Maini Frösén	17
Tekstiilitaiteen opetus Lohjanseudun kuvataidekoulussa / Satu Kallio	19

Kuvat: Mirka Kastinen, Satu Kallio, Maini Frösén, Kaisa Korpijaakko ja Eeva-Liisa Kauppila

S a a t t e e k s i

SIKSAKKI -tekstiilihanke oli kolmen kuvataidekoulun yhteishanke syyslukukaudella 2011 ja lukuvuonna 2012. Mukana olivat Lohjanseudun kuvataidekoulu, joka myös koordinoi hanketta, Vihdin kuvataidekoulu ja Helsingin kuvataidekoulu. Hankkeen alaotsikko ”kuvataidekoulun tekstiiliopettajien täydennyskoulutus ja vertaisoppiminen” kuvaa hyvin tapahtunutta.

Hanke vastasi tekstiiliopettajien henkilökohtaisiin täydennyskoulutustarpeisiin ja toisaalta pyrki lisäämään tekstiiliopinnot vetovoimaisuutta kuvataidekoulun syventävissä opinnoissa. Molemmat tavoitteet toteutuivat erinomaisella tavalla. Tekstiili on saanut hankkeen myötä aiempaa enemmän jalansijaa jo perusopinnoissa ja siitä koituu väistämättä myös tekstiilin työpajaopintojen vetovoimaisuus. Vertaisoppiminen ja verkostoituminen nousivat hankkeessa tärkeään rooliin. Kuvataidekoulun opettajan – ja tekstiiliopettajan – työ saattaa olla ajoittain yksinäistä. Hankkeen myötä tapaamiset ja keskustelut loivat verkoston, johon voi turvautua monissa tilanteissa.

Hankkeen sisällöt käydään läpi tässä case-kuvauksessa kronologisesti ja täysin subjektiivisista näkökulmista. Teksti on usean kirjoittajan yhdessä ja erikseen laatimaa eli kokonaisuus polveilee kunkin kirjoittajan mukaisesti. Kuitenkin tavoitteena on esitellä kolmen koulun yhteishanke ja tehdä huomioita siitä mikä onnistui hyvin tai erinomaisesti ja todeta jälkiviisaana mikä olisi kannattanut tehdä toisin.

Kolmen koulun yhteishanke vaatii määrätietoista aikatauluttamista. Koordinoijakoulu löi aikataulut lukkoon ja ne osallistuivat, joille ajankohta sopi. Heti aluksi todeta, että hankkeen budjettiin olisi ollut syytä sisällyttää sijaiskorvauksia koulutuspäivistä. Nyt monien osallistuminen estyi tai tuotti ylimääräistä haastetta, kun samana päivänä piti ehtiä tai jaksaa vielä opettamaan täydet tunnit. Samoin muiden koulujen opettajakunnan haaliminen vapaaksi jääville paikoille koulutuksiin oli turhan optimistinen ajatus. Käytännössä peruutukset ja poissaolot tulivat tietoon niin viime tipassa, ettei yhtälö toiminut.

Siksakki –tekstiilihanke toteutui Oph:n hankerahan turvin. Oph myönsi 5500 euroa ja omaa rahoitusosuutta käytettiin vajaan parin tonnin verran.

15.3.2013 Satu Kallio ja Mirka Kastinen

Koulutuspäivä Espoon kuvataidekoulussa 30.10.2011

Siksakki-hankeemme ensimmäinen kokoontuminen oli Espoon kuvataidekoulussa tekstiilitaiteen luokassa. Tekstiilitaiteilija ja opettaja Helena Hyyryläinen toimi koulun tekstiilitaiteenopetuksen esittelijänä sekä hyvien ja työturvallisten tilojen puolestapuhujana. Pyysimme jo hankeanomusta suunnitellessamme Hyyryläisen mukaan keskustelemaan tekstiilitaiteen opettajien koulutustarpeista. Hänellä on pitkäaikainen kokemus kuvataidekoulussa tekstiilitaiteen opettamisesta ja Espoon kuvataidekoulun tekstiilitaiteenluokka on työturvallisuuden ja hyvien työskentelytilojen malliesimerkki. Erityistä huomiota sai painopöydän yläpuolella humiseva kohdepoisto. Painokankaat kuivuivat katonrajaan nostettavilla tangoilla ja seuloja oli rivi avaran luonnonvaloa antavan ikkunaseinän edessä. Pesualtaat olivat isoja ja tiskipöytätilaa löytyi märkätyöskentelyyn.

Espoon kuvataidekoulun tekstiililuokka

Koulutuspäivämme ohjelma oli monipuolinen. Aluksi Hyryläinen esitteli koulun tekstiilitaitteen oppilaiden töitä sekä koulun tilat. Olimme jo etukäteen suunnitelleet esiteltävien tuotteiden ja tekniikoiden valikoiman. Tarkoituksena oli kokeilla itse tekstiilin kuvioimiseen tarkoitettuja erityismateriaaleja Hyryläisen johdolla.

Tekstiilien kovetinaineet (Tarkoitukseen myytäviä liimoja: Paverpol, Povertext, Stiffy)

Tekstiilimateriaalia voi kovettaa erityisillä liimapohjaisilla aineilla ja muotteja käyttäen tehdä veistoksia. Kovetinaine levitetään siveltimellä tekstiilin pintaan ja kangasta voi muotoilla esimerkiksi folion tai elmukelman avulla. Foliosta voi rypistämällä tehdä muodon, jonka päälle tai ympärille kovetinaineella kostutetun kankaan voi asetella. Kelmulla voi päällystää vaikka jonkin esineen ja kovettaa ympärille kankaan. Kokeilimme Paverpol –nimistä tuotetta ja se tuntui käytössä eri-keepermäiseltä liimalta. Kuivuminen oli hidasta ja sitä voi nopeuttaa hiustenkuivaimella. Luokkaan leviävä haju oli samanlainen kuin vesiliukoisilla liimoilla eli päänsärkyä tulee jos ei huolehdi tuulettamisesta. Kovetinaineet kovettuvat pakkasenkestäviksi ja pintaa voi maalata tai patinoida. Ympäristötaideteoksissa/veistoksissa kovetinaineita voisi käyttää, mutta tuotteet eivät hajoa luonnossa eli ovat elinkaarensa lopussa sekajätettä.

Veistoksellisia kokeiluita

Metallifoliot

Metallifolio kiinnitetään kankaaseen liiman avulla (melting base). Liiman voi kankaaseen levittää siveltimellä, painaa kuvio,- paperikaaviolla tai käyttää sabluunaa. Liiman kuivuttua metallifolio asetetaan väripuoli ylöspäin kankaalle ja folion päälle leivinpaperi, jonka päältä silitetään 2-3 pisteen lämmöllä 3-4-minuuttia. Kankaan annetaan jäähtyä. Ylimääräinen folio poistetaan ja kankaalla on kiiltävän metallinen kuvio! Jos folio ei ole tarttunut kaikkiin liimakohtiin voi asettaa foliota lisää kuvion päälle ja toistaa sillittämisen. Mustalla kankaalla eriväriset kiiltävät foliokuviot olivat näyttävän näköisiä. Tekniikka ei ole pesukoneen kestävä.

Liiman levitys, folioiden asettelu ja silittäminen leivinpaperin päältä.

Folion poistaminen jäähtyneeltä kankaalta.

Flock-huopapainanta

Flock-huopapainanta toimii samalla tavalla kuin metallifolioiden kiinnitys. Melting base –liima painetaan tai maalataan kankaalle ja annetaan kuivua. Huopa-arkki asetellaan nukkapuoli ylöspäin ja kangas sen päälle liimakuvio alaspäin, huopaa vasten. Silitysrautaan kolmen pisteen lämpö, leivinpaperi suojaamaan rautaa ja 3-4 minuutin silitys.

Helmiäisvärit, kankaanmaalaus ja kohopaino

Helmiäisvärien käyttö oli kaikille tuttua samoin kankaanmaalaus. Turbo- eli kohopaino oli myös kokeiltu ja todettu esimerkiksi t-paidan (trikoo) painamisessa käyttökelpoiseksi tekniikaksi. Kokeilimme myös Emotuotannon uusia peittäviä painoemulsioita, jotka eivät muodostaneet muovimaista pintaa kankaalle.

Espoon kuvataidekoulun valotuspaikka

Palaute

Olimme hyvin tyytyväisiä saamaamme tekniikoiden ja materiaalien sekä työtilojen ja oppilastöiden esittelyyn. Tarve vaihtaa käytännön opetustyön ajatuksia, työtapoja sekä vierailta erilaisissa opetusympäristöissä kasvoi. Oli hienoa huomata kuinka paljon taiteen perusopetukseen on Espoossa panostettu. Tekstiilitaideopettajien välille syntyi vertailevaa keskustelua!

Seriväriin koulutus 6.2.2012

Seriväriin koulutuksessa oli tavoitteena oppia painokaavion valotuksesta lisää ja glitterien yms. silittämällä kiinnitettävien materiaalien käyttöä. Seriväri on kotimainen painoalan yritys (www.serivari.fi). Nettisivuilta löytyvät myytävät tuotteet, käyttöturvatiedotteet, ohjeita sekä kursseja.

Painokaavion valotus

Kankaanpainannassa painokaavioita, seuloja, voidaan käyttää monella tapaa, mutta ammattimaiseen, vapaaseen piirtojalkeen pääsee käsiksi vain valokuvamenetelmin. Valotusvälineet ovat yksinkertaisimmillaan ultraviolettivalon lähde, valotuslamppu ja kaavion pintaan levitetty valoherkkäemulsio ja filmi. Seriväri myy hyvin toimivaa valotustarvikesettiä; valotuslamppua, telinettä ja valotusalustaa, valotuslasia ja valotusemulsion levityskourua.

Uutta tietoa useammille meistä oli nimenomaan Seriväriin valotusemulsion valoherkkyys vain ultraviolettivalolle. Varsinaista pimiötä ei tarvita, vain päivänvalolta tiivis tila, jonka saa pimeäksi valotuksen ajaksi.

Filmin voi monistaa monistuskoneella esimerkiksi piirtoheitinkalvolle (2-3 kalvoa asemoidaan päällekkäin hyvän peittävyuden saamiseksi) tai mustesuikkutulostimella kalvolle. Valotusajoista, etäisyyksistä ja kaavion aukipesemisestä on ohjeet Seriväriin sivuilla. Valotettuja kaavioita ei pidä säilyttää luonnonvalolle alttiina vaan esimerkiksi mustassa jätessä. Näin säilytetyt valotetut seulat puhdistuvat helposti uuteen käyttöön kun valotusemulsio ei jämhä kankaaseen liian hyvin kiinni.

Painotyön jälkeen kaavio puhdistetaan ja valotusemulsio poistetaan. Aluksi käytetään StripperGel-nimistä tuotetta, joka levitetään sienellä valotetun kaavion pintaan. Kun valotusemulsio on huuhtoutunut pois, voidaan viimeistellä seulan pesu NUC-Cleanerillä, joka poistaa painovärihiippusia ja pitää seulakankaan painokelpoisena. Mäntynestesaippuapesua suositellaan puhdistuskemikaalien käytön jälkeen. Helsingin kuvataidekoulussa ongelmia on ollut juuri emulsion poistamisessa. Valotusaika on ollut oikea, seula on säilytetty ilman päivänvaloaltistusta ja silti Stripper Gel ei ole poistanut valotettua kuvaa.

Valotustyöskentelyssä pitää olla tarkka, koska monivaiheisessa prosessissa pienikin asia voi vaikuttaa yllättävällä tavalla. Ratkaisu löytyikin käytetystä valotusemulsioista – se oli vanhaa ja toimi vielä hyvin valotettaessa, mutta sen poissaanti seulalta vaati Serivärin tehopesua. Koulun käsisuihkun paine ei riittänyt! Valotusemulsio kannattaa sekoittaa juuri ennen valotusurakkaa ja käyttää parissa kuukaudessa.

Silitettävät Hot Fix- siirtokalvot ja strassit

Tutustuimme myös kankaaseen silittämällä kiinnitettäviin siirtokalvoihin. Kalvot leikataan haluttuun muotoon ja silitetään leivinpaperin läpi esimerkiksi vaatteeseen. Tarjolla oli myös erilaisia strasseja, jotka kiinnitettiin samalla tavalla. Tekniikka soveltuu hyvin esimerkiksi t-paitakoristeluun ja työskentelyyn pienten lasten kanssa. T-paidan saa kuvioitua leikkaamalla arkeista erivärisiä kuvioita ja silittämällä kuviot paitaan. Siirtokalvokuviot ovat kestäneet kotikäytössä monta pesukonepesua. Strassit jo muotonsa puolesta lähtevät kovassa kulutuksessa helpommin irti.

Vierailu Suomen Kansallisoopperan puvustamoon ja lavastamoon 4.5.2012

Suomen Kansallisooppera järjestää tutustumiskäyntejä puvustamoon ja lavastamoon koulutettujen oppaiden johdolla. On myös mahdollista toivoa oppaaksi esim. puvustamon esimiestä, jolloin sisältöön nivoutuu mukavasti omakohtaista ammattiosaamista ja kiinnostavia anekdootteja. Meidän kierroksemme kesti reilun tunnin ja sen aikana saimme hyvän yleiskuvan talon toiminnasta. Valokuvaaminen kierroksen aikana oli kiellettyä ja näin ollen ohessa onkin liitteenä vain kuva aulasta. Oopperavierailua voi suositella lämpimästi oppilasryhmien kanssa tehtäväksi.

Tiedustelut: www.sko.fi opasvaraukset.

Lavastamo

Kierros alkoi kurkistuksella katsomoon. Menneillään oli nykybaletin ääninauhan tarkistuksia, ei valitettavasti orkesteria paikalla... Lavastamo ja näyttämön takatilat sijaitsevat luonnollisesti maan alla ja käytävät olivat leveitä ja korkeita. Ohi huristeli trukkeja ja lavastamon verustaspuolella oli paikalla työntekijöitä, jotka viimeistelivät kultaisia käsivarsia. Käytävälle oli lapsikävijöitä silmällä pitäen sijoitettu kaappi, jossa olevia esineitä sai katsoa ja koskeakin. Matkan varrella näimme useampia pienoismalleja, joita tarkasteltiin ahkerasti. Heräsi ajatus kartoittaa yhteistyömahdollisuuksia lavastamon henkilökunnan kanssa.

Näyttämö

Kun odottelimme hissiä lavastamosta ylös puvustamoon, joku tekniikan työntekijöistä huikkasi josko haluaisimme käydä päänäyttämöllä. Totta kai! Oli hieno tunne saada kävellä keskelle lavaa ja kuvitella – noh, vaikka mitä. Tapaamamme työntekijät olivat kaikki valtavan ystävällisiä ja suhtautuivat opaskierroslaisiin ihailtavan kärsivällisesti.

Puvustamo

Suurin yllätys oli kuinka ahdasta ompelimon puolella oli. Kymmeniä työpisteitä on sijoitettu sinänsä kauniiseen maisemakonttorin oloiseen tilaan, mutta valtava ahtaute vallitsi kaikkialla. Joka puolella pukuja, hattuja, telineitä, silkkiä ja samettia... Valmista ja puolivalmista. Puvustamon esimies oli paikalla ja esitteli meille Lumikuningatar-baletin pukujen valmistumista. Oli hauskaa nähdä (kenties) sama puku, jota hypistelimme, puolen vuoden kuluttua esityksessä tanssijan yllä. Puvun elinkaari tuli hyvin esille alkaen ensimmäisistä ideoista ja luonnoskuvista leikkaus- ja ompelupöydälle ja jatkuen lukuisiin sovituksiin, ja korjauksiin sekä lopulta esityksiin.

Kierros jatkui suutarin luokse. Kuten monessa muussakin kohdassa, jälleen korostui kapea-alaisen ja erikoistuneen ammattiosaamisen merkitys. Onnistunutta balettiosuutta ei tee kuka tahansa. Suutari kertoi tulleensa taloon nuorena miehenä ja vähitellen oppineensa ammatin työssään, ei koulutuksen kautta. Hattupajassa saimme hyvän käsityksen myös oopperatalojen yhteisproduktioiden luonteesta ja vaikutuksesta Suomen Kansallisoopperan työntekijän arkeen. Erityisen hyvin näissä melko vaatimattomissa ja kooltaankin pienehköissä detaljeissa, kengissä ja hatuissa, oivalsi sen, että mistään ei tingitä. Kenkä on

tehty oikeasta nahkasta käsin ommellen viimeisen päälle, vaikka siitä näkyisi vain hiukan kärkeä hameenhelman heilahtaessa. Samoin hattu, sametti on yllleistä ja paksua myös takarivin viimeisellä kuorolaisella.

Värjäämö/painopaja hätkähdytti pienellä koolla. On suorastaan uskomatonta, että kymmenet ja sadat puvut voidaan saada aikaan noin pienissä tiloissa. Erityistä huomiota herätti ansaitusti ns. imuseinä, jonka ääressä spray-maalaaminen yms. on turvallisempaa. Työturvallisuus ei pistänyt silmään, mutta oli läsnä kaikkialla itsestäänselvyytenä.

Kaavoitusoppia 10. ja 21.5.2012

Kaavoitus nousi esiin hankkeen osallistujien keskuudessa vielä sisältöjen ja hankkeen lukkoon lyömisen jälkeen. Päätimme tarttua ideaan, koska se tuntui olevan vahvasti useimpien hankkeen tekstiiliopettajien ns. mukavuusalueen ulkopuolella ja toisaalta aihe, joka oppilaiden taholta nousee yhä useammin esille. Tavoitteena oli oppia kaavoituksen perusteet.

Koulutuspaikaksemme valikoitui opettajamme Tyra Thermanin ehdotuksesta Arbis aivan Helsingin keskustassa. Paikka oli erinomainen; upeat maisemat Kansallismuseon yli (5.krs) ja hyvin varusteltu, iso ompeluluokka käytössä kohtuuvuokralla.

Nollakaavan kuuluu istua yllä tiukasti...

Ensimmäinen kokoontuminen alkoi kunkin mittojen ottamisella pareittain. Opettelimme missä on vyötärö, hartia, niska ja miten niistä otetaan oikeat mitat... Näiden mittojen perusteella kukin piirsi itselleen peruskaava-arkilta ns. nollakaavat eli ilman saumanvaroja olevat oman kehon kaavat. Nollakaavoista ommeltiin puuvillakankainen perusmalli, jota saattoi sovittaa kunnolla. Työskentely sujui mukavasti, koska osallistujia oli tarpeeksi pieni porukka. Kullekin koululle oli hankittu etukäteen peruskaava-arkki, joka jää koulun käyttöön hankkeen jälkeen. Samoin kukin koulu sai

kaavakirjan, jossa esitellään vintage-mekkoja. Tekstiilipajassa mekon tai hameen teko on ollut ainakin Lohjalla etenkin päättötöön tekijöiden keskuudessa viime aikoina suosittua.

Toinen kokoontuminen käänsi asian nurin. Emme lähteneetkään liikkeelle kaavasta vaan vaatteesta. Sovitusnukkea alettiin pukea kaavapaperia leikaten, repien ja teipaten. Tavoite oli luoda vaate aika ronskiin tyyliin, ei tarkkoja teippauksia vaan reilusti isolla kädellä, suurilla linjoilla. Isoja papereita teipillä vaan kiinni ja sitten sakset suihkimaan sopivan linjan löytämiseksi.

Valmiiseen paperiluomukseen piirrettiin mustalla tussilla saumat, jotka saivat kulkea käytännössä täysin villisti ja vapaasti. Näitä saumoja pitkin sitten leikattiin paperivaate auki mallinuden yltä ja TADAA! - veistoksellinen kaava oli valmis. Ihmeellistä! Kaavoitusta osaamattomalle tai niukat taidot omaavalle oli valtava oivallus käyttää vapaata ja veistoksellista asennetta.

Kaavoitusoppi vei, kuten sanottua, oman mukavuusalueen ulkopuolelle. Etukäteen arvelutti, mutta jälkikäteen voi vain todeta, että kannatti! Ensimmäisen kerran millintarkka mittaaminen ja piirtäminen yhdistettynä toisen kerran rentoon paperityöskentelyyn oli erinomainen yhdistelmä kaavoituksen perusteita. Ellei muuta niin uskallusta kertyi aiempaa enempään.

Näyttelyretki Kui? - IX Tekstiilitaiteen triennaali Wäinö Aaltosen museossa Turussa 17.11.2012

Kui? –näyttelyssä oli esillä teoksia 46 taiteilijalta ja näyttely kyseenalaisti myös perinteistä mielikuvaa tekstiilitaiteesta. Esillä oli valokuva- ja videoteoksia, maalausta ja erilaisista materiaaleista koostuvaa kuvanveistoa, mutta myös perinteisillä tekniikoilla tehtyjä kuvakudoksia ja vaatteita.

*”Näyttelyn kuratoinut kuvataiteilija **Anna-Maija Aarras** kuvaa näyttelyä keskenään erilaisten teosten kavalkadiksi, jonka kaikissa teoksissa tekstiilimateriaali tulee esiin omalla tavallaan. Tekstiilitaiteella on nykyään oma luonteva, vakiintunut asemansa osana nykytaidetta. Se toimii edelleen erityisalan edustajana, mutta myös ilmaisuvoimaisena ja monimuotoisena tekniikkana ja konseptina.”*

Lähdimme lauantai-aamuna varhain kohti Turkuja tilausbussilla. Parin tunnin matkan aikana virisi bussissa Siksakin arviointikeskustelu; mitä oli opittu ja nähty vuoden aikana. Lisäksi keskustelimme vilkkaasti kuvataidekoulujen nykytilanteesta, opintojen korvattavuudesta ja tulevaisuuden haasteista sekä tekstiilitaiteen nykytilanteesta niin opetuksessa kuin taiteen kentälläkin. Tekstiilitaiteen näyttely herätti ristiriitaisiakin tunteita ja totesimme että kuvataideopettajat ovat joukkona liiankin kriittisiä, koska ammatikseen joutuvat katsomaan, arvottamaan sekä esittelemään ja valitsemaan oppilaille valtavasta tarjonnasta kiinnostavia teoksia. Paljon nähneenä on vaikeampaa vaikuttua ja löytää jotakin uutta ja ihmeellistä. Lääkkeitä katsomisen ja kokemisen väsymiseen löytyi tietoisesta asennoitumisen valinnasta ja oppilaan asemaan eläytymisestä. Muistelimme myös lapsuuden ja nuoruuden vaikuttavia taideteoksia ja pohdimme mitkä tekijät vaikuttavat vahvaan, läpi elämän kantavaan taidekokemukseen.

Siksakki on ollut hankkeena hyödyllinen ja avartava. Se on lähentänyt meitä hajallaan olevia opettajia. Lisäksi olemme saaneet tarkasti suunniteltua koulutusta omiin tarpeisiimme. Vertaisoppiminen Espoossa sekä tuotteiden ja materiaalien esittely on ollut tärkeää. Vaatesuunnittelijan ohjaus kaavoituksessa ja Oopperan puvustamo aukaisi näköaloja ammattimaiseen työskentelyyn ja sen ehtoihin.

Solmimme keskusteluyhteyksiä ja toivottavasti tulevaisuudessa siksakki saa jatkoa ja voimme pyytää mukaan Etelä-Suomen kuvataidekoulujen kiinnostuneita opettajia ja laajentaa yhteistyöverkkoa.

Osallistuminen Iloa Iholle –näyttelyyn

Iloa Iholle –näyttelyssä Lahden Muotohuoltamolla 22.11. – 13.12.2012 oli esillä yli sadan lapsen ja nuoren suunnittelemaa ja toteuttamaa vaatteita ja asusteita sekä pukeutumiseen ja koristautumiseen liittyviä taideteoksia.

Iloa Iholle –näyttely kuului Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto ry:n sekä Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry:n Iloa Iholle –muotoilukasvatushankkeeseen, joka oli osa World Design Capital Helsinki 2012 –ohjelmaa.

Hankkeessa mukana olleet koulut osallistuivat kaikki tähän jrytettyyn näyttelyyn. Oli ilo olla osana näyttävää kokonaisuutta, jonka valmistelu ja toteutus olivat Lahdessa ammattimaisissa käsissä.

Lisää kuvamateriaali näyttelystä löytyy kuvataidekoulujen liiton sivuilta:

<http://www.youngart.fi/iloa-iholle/iloa-iholle-hankkeen-kuvapankki>

Tekstiilitaiteen opetus Helsingin kuvataidekoulussa / Mirka Kastinen

Uusien opetussuunnitelmien perusteiden (2002) myötä Helsingin kuvataidekoulussa aloitettiin vapaaehtoisten viikonloppuperiodien, lyhytkurssien, järjestäminen koulun oppilaille täydentämään laajan oppimäärän tunteja. Tekstiilitaide kuten esimerkiksi animaatio ja valokuvaus olivat aluksi periodeja ja kasvoivat lyhytkestoisista opetusjaksoista työpajoiksi.

Aloitin tekstiilitaiteen periodit batiikilla ja tutustuimme solmubatiikkiin ja japanilaisiin kuviointitapoihin. Materiaalirahojen kasvaessa hankittiin ensimmäiset seulat ja painovärit ja pienimuotoiset kankaanpainotyöt tulivat mahdollisiksi. Suuria hankintoja on ollut valotuslamppu ja tarvikkeet seulojen valotukseen ja ompelukoneiden sekä saumurin osto ja villavaranto huovutukseen. Vuosien mittaan seulojen määräkin on jo kasvanut viiteentoista.

Ilman kalliita seuloja työskentelemme oppilaiden kanssa piirustusmuovista leikattujen sabluunoiden kanssa. Piirustusmuovin toiselle puolelle suihkutetaan tarrasprayta ja sabluunat kiinnittyvät kankaaseen kunnolla. Painoväri ”leimataan” eli tupsutetaan pintaan ja sabluuna pysyy paikallaan. Serivärin markkinoima tekniikka on ollut hyvin käyttökelpoinen ja mahdollistanut isojenkin kuvioiden tekemisen. Olemme lähinnä käyttäneet sitä t-paita ja kassi -töissä.

Toinen suosikkitekniikka on kankaan maalaus ST-10 -yleisohenteen ja pigmenttien avulla. Mitään hajuhaittoja ei ole ja hienoa akvarellimaista jälkeä syntyy siveltimillä pienempienkin oppilaiden kanssa.

Paperikaavioiden ja valotettujen kuviokaavioiden parissa työskentely vaativat painopöydän. Opetustila, jossa opetan, on kooltaan pieni. Isoa painopöytää tai siirrettävää levyä ei ollut mahdollista sijoittaa luokkaan. Ratkaisin asian ostamalla muovista lattiamattoa, josta leikkasin luokan pöytien kokoiset painoalustat. Ne ovat helppo kääriä kokoon rullalle varastoon ja eivät ole painavia kuljettaa luokkaan. Painettava kangas kiinnittyy alustaan tarrasprayn ja/tai maalarinteipin avulla. Painojälki on hyvä ja pohja on helppo kuivata pyyhkimällä.

Luokkatila asettaa muitakin rajoituksia tekstiilitaiteen tekemiseen. Kohdepoistoa eikä tehokasta ilmanvaihtoa ole ja isoja kankaita painaessa hajuhaitatkin kasvavat. Olen suunnitellut lukukausirytmimme siten että alkusyksystä ja loppukeväästä kun ulkolämpötila kohoaa ja luokan kaikki viisi isoa ikkunaa saa auki ja kunnollisen läpivedon aikaiseksi, avaamme painoväripurkit ja teemme isoja painokangastöitä. Tekstiilitaide on muutakin kuin painokankaita – olemme huovuttaneet, ommelleet jätemateriaalista uusiotuotteita ja jättikokoisia veistoksia ja tehneet ympäristötaidetta lumpuista sekä tutustuneet tekstiilitaiteen laajaan kenttään.

Valotustila

Keramiikan ja tekstiilin varastotila

Luokkahuone Strömsin kartanossa, jossa tekstiilitaidetta opetetaan

Siksakki-hanke Helsingin kuvataidekoulussa

Siksakki-hanke suunniteltiin tekstiilitaitteen opettajille täydennyskoulutukseksi ja verkostoitumisen avuksi. Helsingin kuvataidekoulun tavoitteena oli hankkeessa innostaa myös taideopettajia ja tuoda perusopetukseen tekstiilitaidetta ja rohkeutta kokeilla esimerkiksi kankaanmaalausta pienempienkin oppilaiden kanssa.

Tekstiilitaiteen opettaja Mirka Kastinen piti syksyllä 2011 ja keväällä 2012 koulun opettajille kurssin, jossa käytiin läpi kankaanmaalausta, sabluunapainantaa ja painokaavion valotusta itse kokeilemalla ja tekemällä. Lisäksi keskusteltiin erilaisille ikäryhmille sopivista tekniikoista ja tilojen käytöstä. Siksakin tapaamiset olivat myös kaikille opettajille avoimia ja kiinnostusta olikin Espoon koulutukseen eniten. Tarkat tekniikan, materiaalien esittelyt ja pienet omakohtaiset kokeilut tuntuivat täydentävän omaa osaamista. Tapaamisten ajankohdat, jotka painoutuivat viikonloppuihin, olivat suurelle osalle opettajia ongelmallisia. Jos koulutus olisi tapahtunut palkallisena työajalla, osallistuminen olisi ollut paljon suurempaa. Kouluissa, ennen oppitunteja tapahtuva koulutus on ollut suosittua vaivattomuuden ja ajankäytön tehokkuuden vuoksi.

Tulevaisuus tekstiilitaiteen osalta näyttää Helsingin kuvataidekoulussa valoisalta. Tekstiilitaiteen työpajassa on vielä vähän oppilaita, mutta lisää innostuneita oppilaita tavoitellaan niin, että työpaja on osittain avattu periodeille. Työpajan sisällä on suunniteltuja jaksoja, joihin voivat muut koulun oppilaat hakea ja sitoutua. Syksyllä 2012 oli t-paitaperiodi ja huovutusperiodi ja keväällä 2012 on kaksi kankaan kuviointiin keskittyvää periodia. Lyhytkestoisille periodeille tulijoita on ollut paljon. Kehittämiskohteita ovat välineistön lisääminen vähitellen, työpajaopetuksen vakiinnuttaminen, opettajien koulutus sekä tekstiilitaiteen opetuksen lisääminen perusopinnoissa.

Lisätietoja: [mirka.kastinen\(at\)kuvataide.fi](mailto:mirka.kastinen@kuvataide.fi) ja www.kuvataide.fi

Tekstiilitaiteen opetus Vihdin kuvataidekoulussa / Maini Frösen

Työpajamuotoinen tekstiilitaiteen opetus aloitettiin Vihdin Kuvataidekoulussa 1991. Jo tätä ennen peruskursseilla teetettiin tekstiilin tehtäviä: leimasin- ja kaaviopainantaa, kankaanmaalausta yms.

Tänä päivänä peruskurssit leikkikoulusta lähtien tekevät tehtäviä myös tekstiilin perustekniikoilla. Näitä taitoja syvennetään modernin tekstiilitaiteen työpajassa, jossa myös laajennetaan käytettävien materiaalien kirjoa. Käytössä on pieni tekstiililuokka, jossa on 5m pitkä painopöytä ja hyllyt, jotka notkuvat kankaista, tekstiiliväreistä, huovutusvilloista, mosaiikkipaloista, laastisäikeistä, saumausaineista - vain muutamia mainitakseni. Tekstiililuokan vieressä on tilavampi piirustuksen ja maalauksen luokka, joka on käytössämme tekstiilityöpajailtoina.

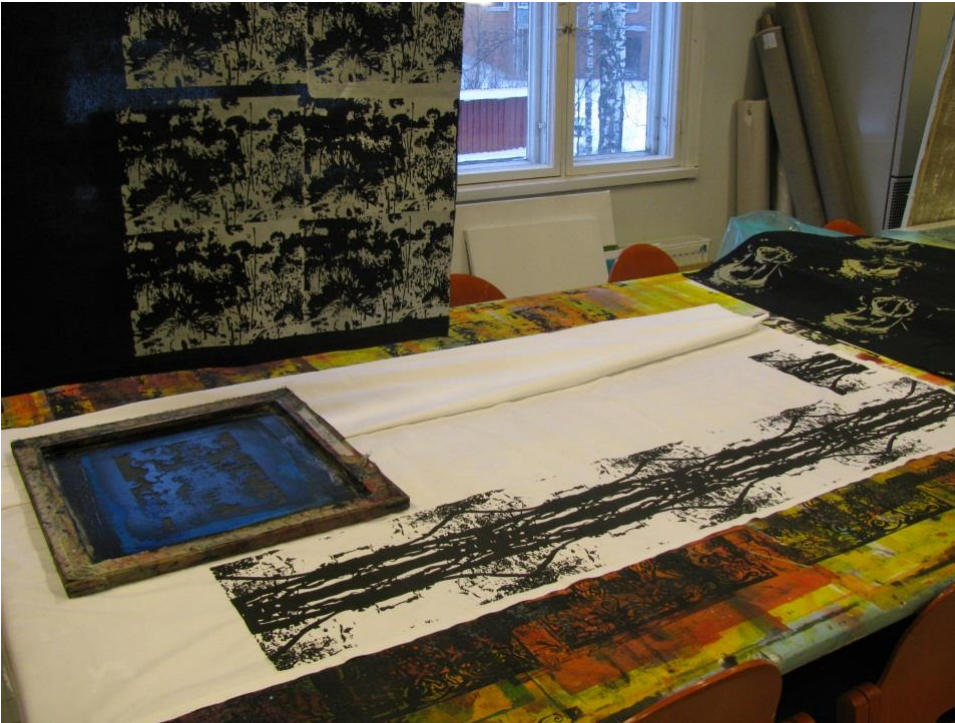
Kankaita olemme painaneet kasvi-, paperi- ja lakkakaavioilla. Siksakin myötä otimme jälleen käyttöön valotetut kaaviot, mikä mahdollistaa mm valokuvan käytön kankaanpainannassa – ajan mittaan myös yhteistyön valokuvauksen työpajan kanssa. Painokankaan lisäksi olemme harjoitelleet pinnan rytmiikkaa paperi- ja mosaiikkiteoksissa.

Kolmiulotteisia teoksia olemme tehneet sekä kovista että pehmeistä materiaaleista. Huovutimme lähes luonnollisenkokoisia kettuveistoksia villasta neulahuovutustekniikalla koulumme 20-vuotisjuhlaan. Toisaalta olemme rakentaneet veistoksia vuodenaikahahmoiksi rautalangasta ja kipsinauhasta sekä lihansyöjäkukkia kanaverkosta ja paperimassasta.

Syksyllä sidoimme kirjat ompelemalla ja päällystimmme kannet applikoidulla kankaalla. Silkinmaalauksessa harjoitellamme akvarellimaalausta ja väripintojen rajauksia eri tekniikoilla. Seuraavaksi siirrymme

rakentamaan veistoksia vanhojen kirpputorilta noudettujen kenkien ympärille. Kaikki materiaalit käytössä – vain mielikuvitus rajana.

Lisätietoja: <http://www.vihdinkuvataidekoulu.com/galleria.html>

Kenkäveistos

Vehnäjauhoreservi

Tekstiilitaiteen opetus Lohjansseudun kuvataidekoulussa / Satu Kallio

Tekstiilin työpaja on toiminut Lohjansseudun kuvataidekoulussa vuodesta 1995. Muutamana vuotena paja on jaettu kahden aihealueen kesken, kun pelkästään tekstiilistä tai keramiikasta kiinnostuneita ei ole kertynyt sopivaa määrää. Tekstiilin alueen päättöitä on valmistunut säännöllisesti viimeisen seitsemän vuoden ajan mikä kertookin siitä, että pajaan sitoutuneet oppilaat ovat päättäneet opintojaan. Keskimäärin päättötyötä edeltävät vähintään kolmen vuoden tekstiilipajaopinnot.

Lohjansseudun kuvataidekoulussa tekstiilipajan sisällöt ovat painottuneet painokankaaseen monipuolisilla tekniikoilla. Meillä oli pitkään ilo saada seulojen valotus edullisena ja käteväenä palveluna paikalliselta painofirmalta. Nyt tilanne on muuttunut ja valotuspaikan perustaminen on lähitulevaisuuden haaste meilläkin. Painokankaiden lisäksi meillä on tehty runsaasti värjäämistä, vahabatiikkia ja silkinmaalausta sekä merinovillahuovutusta. Kokeilevat tekniikat ja materiaalit ovat olleet tietenkin mukana. Muutama vuosi sitten kutsuimme tekstiilitaiteilija Maija von Pfalerin pitämään opettajillemme kokeilevien tekstiilitekniikoiden kurssin. Siitä jäi plakkariin monia uusia oivalluksia ja rohkeutta yhdistää perinteisiä kuvan tekemisen tekniikoita ja materiaaleja kankaan kanssa.

Tekstiilin opetustila on luokkatila, jossa opetetaan myös tavallisia ryhmiä. Painopöydille on mukavasti tilaa ja materiaalit säilytetään asianmukaisesti lukittavissa metallikaapeissa. Painoseuloja meille on kertynyt suorastaan valtava määrä saamamme lahjoituksen myötä. Tiskiallas on valitettavasti liian pieni isompien seulojen pesuun eikä vedenpaine riitä seulan aukipesuun ja kunnolliseen putsamiseen.

Tekstiililuokan ilmanvaihto on tavallisen luokkatilan mukainen. Painopöydät on sijoitettu kuitenkin luokkatilaan korkean katon kohdalle ja huurut nousevat (luultavasti ainakin osin) työskentelykorkeutta ylemmäs. Kuitenkin painovärien haju on aina voimakas, kun pigmenttipastapurkit avataan... Tekstiilipajan ja peruskurssien opettajana saatan viettää tuoreissa tekstiilivärihuuruissa vähintään kolme tuntia ja mahdollisesti jopa lähes parikymmentä tuntia viikossa, kun huomioidaan että työt myös kuivavat ja kiinnitetään samassa tilassa. Kohdeimu nostaisi työturvallisuuden asianmukaiselle tasolle. Käytämme pigmenttipastavärien kiinnittämiseen sekä silytsrautaa että housuprässiä. Oppilaiden mittavat painopinnat – erityisesti päättötyöt - tuovat tilaan melkoiset hajut myös värin kiinnittämisen yhteydessä.

Tekstiilin painottuminen painettuihin kankaisiin on tuonut jo vuosia mukanaan tarpeen kankaiden saattamiseksi käyttötuotteeksi. Poikkeuksetta ensimmäinen kysymys tehtävänannon yhteydessä on ”mitä näistä tulee”, vaikka käsiteltävä aihe olisi pinnan rytmi a4-kokoisille kankaille painoblokeilla työstenä. Päättöinä on valmistunut hameita, leninkejä ja mekkoja burdan ja suuri käsityökerho –lehden kaavoilla. Hankimme kaksi ompelukonetta joitain vuosia sitten ja ne ovat ahkerassa käytössä. Tänä syksynä saimme lahjoituksena saumurin.

Trendikäs trashion on tullut meillekin jo muutamia vuosia sitten, kun perustimme muoti ja puvustus – työpajan. Viime keväänä valmistui ensimmäinen päättötyö, jossa pääasiallinen materiaali oli kierrätettyä vaatetta uudelleen työstettynä. Lohjansseudun kuvataidekoulun päättöihin voi tutustua koulun nettisivujen päättötyögalleriassa.

Tulevia haasteitamme ovat tekstiilin työpajan vetovoimaisuuden säilyttäminen, jo mainittu valotuslaitteiston hankkiminen ja käyttöönotto sekä ekologisen / eettisen näkökulman aiempaa vahvempi painottaminen tekstiilin sisältöjen lomassa. Samoin tilan ilmanvaihdon saattaminen asianmukaiselle tasolle ja painepesumahdollisuus ovat ehdottomasti seuraavina listalla. Tekstiilitaide on tänä päivänä valtavan monimuotoista ja muuttuvaa; haastetta riittää myös siinä, että opettajat pysyvät ko. murroksessa ajan tasalla. Täydennyskoulutusta opettajien henkilökohtaisiin tarpeisiin räätälöitynä tarvitaan jatkossakin. Yhä

useampi pitkän linjan kuvislainen haluaa hakeutua taiteen / tekstiilin alan jatko-opintoihin. Meidän tulee voida antaa vankka tiedollinen ja taidollinen sekä omaa taiteellisuutta tukeva perusta, jolta ponnistaa eteenpäin.

Päättötyö vuodelta 2011 Emmi Kairenius; kierrätysmateriaalit ja kankaanmaalaus

Päättötyö 2011; Vilma Norokorpi

Emma Savela tekee päättötyötään 2013

Lisätietoja: [satu.kallio\(at\)lohjansseudunkuvataidekoulu.fi](mailto:satu.kallio@lohjansseudunkuvataidekoulu.fi) ja www.lohjansseudunkuvataidekoulu.fi